

УДК 911.3(477.52)

**НОЗОГЕОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ ЗАХВОРЮВАНOSTІ НАСЕЛЕННЯ
СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА СЕРЦЕВО-СУДИННІ ЗАХВОРЮВАННЯ**

Головань Анна Олександрівна,
студентка

Корнус Олеся Григорівна,
к.г.н., доцент

Корнус Анатолій Олександрович,
к.г.н., доцент

Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка
м. Суми, Україна

Шищук Володимир Дмитрович,
д.м.н., професор

Сумський державний університет, медичний інститут,
м. Суми, Україна

Анотація: У статті проаналізовано рівень первинної захворюваності населення та поширеності серцево-судинних хвороб серед мешканців Сумської області. Проаналізовано структуру захворюваності населення на дану групу патологій. Встановлено територіальні відмінності щодо первинної захворюваності та поширеності різних нозологічних форм серцево-судинних хвороб. Проранжовано адміністративні одиниці за рівнем захворюваності населення на серцево-судинні хвороби та розраховано індекс накопичення даної групи нозоформ.

Ключові слова: первинна захворюваність, населення, Сумська область, серцево-судинні захворювання, поширеність захворювань, індекс накопичення.

Однією з найважливіших медико-соціальних проблем як в Україні, так і в світі є захворюваність населення на серцево-судинні хвороби. Серцево-судинні захворювання (ССЗ) пов'язані з патологіями серця або кровоносних судин (системи кровообігу). Найбільш поширеними хворобами як у світі, так і в

Україні та Сумській області зокрема, стали серцево-судинні захворювання, які займають провідні позиції за більшістю медико-статистичних показників. Щорічно дана патологія є головною причиною смерті населення в усьому світі. За даними ВООЗ, у 2016 році від цієї нозології померло 17,9 млн. осіб, що склало 31% всіх випадків смерті в світі. 85% цих смертей сталося у результаті серцевого нападу та інсульту. Більше 75% випадків смертей відбуваються в країнах з низьким і середнім рівнем доходу [2]. Тому проблеми зниження захворюваності населення на ССЗ зумовлюють необхідність і актуальність проведення комплексних наукових досліджень на міжгалузевому рівні, за участю не тільки лікарів, а й фахівців з інших галузей науки і практики: географів, соціологів, економістів та ін.

Причинами такого зростання стали низький рівень життя населення, збільшення частки людей похилого віку у статеві-віковій структурі мешканців області, особливо серед жителів сільської місцевості, їх нездоровий спосіб життя (паління, зловживання алкоголем, нераціональне харчування, недостатня фізична активність), психоемоційний стрес, шкідливі умови праці на виробництві, неналежне фінансування системи охорони здоров'я, з яким пов'язана недостатня матеріально-технічна база лікувально-профілактичних установ та їх незадовільне кадрове забезпечення, відсутність профілактичних оглядів серед мешканців регіону тощо [1].

За поширеністю на 100 тис. осіб серед мешканців Сумської області дана нозологія займає перше місце у структурі захворюваності населення регіону. Станом на 01.01.2021 р. поширеність ССЗ становила 48463,63 випадків на 100 тис. населення, що нижче на 3,9 %, ніж у 2010 р. Первинна захворюваність складала 3364,84 випадків на 100 тис. осіб, що також менше 15,3 %, ніж у 2010 році.

У структурі захворюваності населення на ССЗ перші місця займають гіпертонічна хвороба, ішемічна хвороба серця та цереброваскулярні хвороби (табл.).

**Структура захворюваності населення
Сумської області на ССЗ у 2020 році [3]**

	Перинна захворюваність	Поширеність хвороб
Хвороби системи кровообігу, у т.ч.:	562 047	52 078,71
– гіпертонічна хвороба (всі форми)	253 916	23 527,60
– ішемічна хвороба серця	181 451	16 813,07
– гострий та повторний інфаркт міокарда	1 210	112,12
– цереброваскулярні хвороби	89 358	8 279,82
– інсульти (усі форми)	3 556	329,50
– атеросклероз	3 312	306,89
– флебіт, тромбофлебіт, варикозне розширення вен	6 554	607,29

У 2020 році відбулися зміни адміністративно-територіального устрою, результатом яких стало об'єднання 18 районів та утворення 5 нових адміністративно-територіальних одиниць. Ці зміни призвели до змін у чисельності населення, отже змінилися показники первинної захворюваності і поширеності хвороб серед місцевих жителів. Аналіз поширеності хвороб ССЗ у розрізі адміністративних одиниць регіону показав, що найвищий показник загальної захворюваності фіксується у Роменському районі (61175,66 випадків на 100 тис. осіб) (рис. 1). Найнижчі показники має м. Суми (32666,95) та Сумський район (21978,22 випадків на 100 тис. населення).

**Рис. 1. Поширеність ССЗ серед мешканців
Сумської області станом на 01.01.2021 р.**

За показником первинної захворюваності лідирують Роменський район (3974,17 випадків на 100 тис.) та м. Суми (3534,62 випадків). Найменший

показник реєструється в Сумському районі – 1278,89 випадків на 100 тис. осіб (рис. 2).

Рис. 2. Первинна захворюваність населення Сумської області на ССЗ станом на 01.01.2021 р.

За ранжуванням адміністративно-територіальних одиниць за рівнем захворюваності населення на ССЗ, високий рівень має Шосткинський район, середній – Конотопський та Сумський райони з м. Суми, а низький рівень реєструється у Роменському та Охтирському районах.

Важливим завданням при нозогеографічному аналізі території є встановлення рівня накопичення хвороб. Цей показник дає можливість проаналізувати рівень профілактичної роботи, оцінити якість первинної діагностики захворювань та доступність медичних послуг. Розраховується як відношення загальної захворюваності (P_r) до первинної (I_n): $I_{sd} = \frac{P_r}{I_n}$. Чим вище індекс накопичення патологій, тим більше хронічних форм переважає над гострими.

У Сумській області середньообласний індекс накопичення хвороб становить 14,40, який є меншим за індекси усіх 5-ти районів, крім м. Суми. Це означає, що в районах хронічні хвороби переважають над гострими, а в обласному центрі – навпаки (рис. 3).

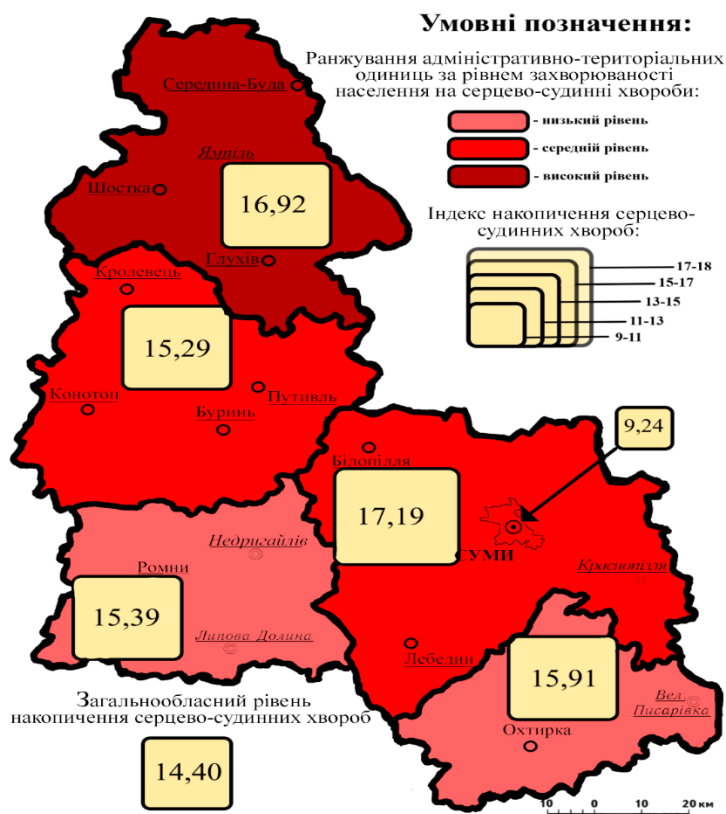

Рис. 3. Географічні особливості рівня захворюваності населення Сумської області на хвороби кровообігу станом на 01.01.2021 р.

Висновки. Захворювання ССЗ лідирують у загальній структурі поширеності хвороб серед мешканців Сумської області, суттєво випереджаючи інші патології. Незважаючи на деяке зниження рівня захворюваності серед населення та переважання хронічних хвороб над гострими, дана група хвороб залишається основною причиною смертності населення області, а тому вимагає посиленої уваги до організації системи медико-кардіологічної допомоги. Результати дослідження можуть бути використані під час планування і реалізації організаційних заходів щодо розробки профілактичних заходів та для оцінки якості надання медичної допомоги.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Корнус О. Г., Корнус А. О., Шищук В. Д. Територіально-нозологічна структура захворюваності населення Сумської області. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2015. 172 с.
2. Серцево-судинні захворювання - головна причина смерті українців.

Висновки з дослідження глобального тягаря хвороб у 2019 р.: веб-сайт.
URL:<https://phc.org.ua/news/sercevo-sudinni-zakhvoryuvannya-golovna-prichina-smerti-ukrainciv-visnovki-z-doslidzhennya>

3. Довідник показників діяльності установ охорони здоров'я Сумської області за 2019 рік / Обласний інформаційно-аналітичний центр медичної статистики м. Суми, 2020.

4. Довідник показників діяльності установ охорони здоров'я Сумської області за 2020 рік / Обласний інформаційно-аналітичний центр медичної статистики м. Суми, 2021.